

ISSN 2616-9320

CENTRAL ASIAN JOURNAL OF TRANSLATION STUDIES

№ 4(1) 2018

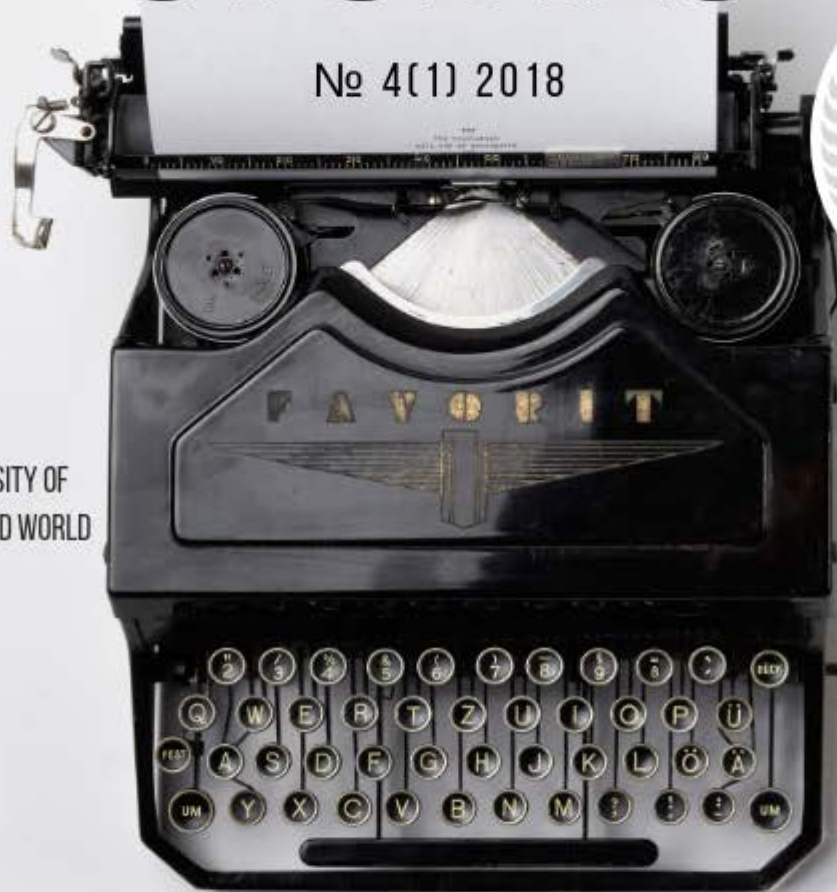
#4

KAZAKH ABLAIKHAN UNIVERSITY OF
INTERNATIONAL RELATIONS AND WORLD
LANGUAGES

PUBLIC FUND
"TRANSLATORS OF KAZAKHSTAN"

THE JOURNAL IS REGISTERED WITH THE MINISTRY OF INFORMATION AND COMMUNICATION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

CERTIFICATE № 16822-Ж ASTANA, 2017

EDITORIAL TEAM

Chief Editor:

S. S. Kunanbayeva - Professor, Academician of the Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan
Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages

Responsible editors:

A.T. Chaklikova, Professor, Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages
B. Mizamkhan, Ass. Prof., Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages
N.A. Aubakir, MA, PhD candidate in Translation studies, Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages

Editor's assistants:

G.S. Assanova PhD, Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages
K.M. Zhampeyis C.Phil.Sc., Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages
A.B. Baidullayeva PhD, Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages
Sh. O. Saimkulova MA, Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages

Technical editor and design:

R.A. Musataev MA, Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages
N.A. Aubakir MA, PhD candidate in Translation studies, Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages

Consultants:

Anna Oldfield, University of South Carolina, USA
Christopher Baker, American University of Central Asia, Kyrgyzstan
Uldanay Bakhtikereeva, PhD, prof., PFUR, Russia
Kim Chang Ho - PhD, professor, Pusan University of Foreign Languages, South Korea
Shabdiz Orang - PhD, Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages
V.I. Karasik, D.Ph.S., Professor, Volgograd Technical University, Russia

КИНОАУДАРМАДАҒЫ ФИЛЬМОНИМДЕРДІҢ АҒЫЛШЫН ТІЛІНЕН ҚАЗАҚ ТІЛІНЕ АУДАРЫЛУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Оспанова А.Л.,

докторант,

Абылай хан атындағы Қазақ Халықаралық Қатынастар және Әлем Тілдері Университеті
Электронды пошта: anara-ospanova@mail.ru

Ермағамбетова А.С.,

филология ғылымының кандидаты,

Абылай хан атындағы Қазақ Халықаралық Қатынастар және Әлем Тілдері Университеті

Аңдатпа: Бұл мақалада киноаудармадағы ағылшын фильм-онимдердің қазақ тіліне аударылу ерекшеліктері қарастырылады. Алдымен фильм-оним термині мен оның негізгі классификациясына тоқталып, сипаттама беріледі. Фильм-онимдерді аударуда лингвистикалық, стилистикалық ерекшеліктерін анықтап, аудармада кеңінен қолданылатын тәсілдерді зертеуде талдау жасалынды. Мысал ретінде соңғы жылдары, нақтырақ айтсақ 2011 жылдан бастап ағылшын тілінен қазақшаға тәржімаланған фильмдер мысал ретінде беріледі.

Тірек сөздер: фильм-онимдер, кино атаулары, киноиндустриясы, аударма әдістері, прагматикалық бейімдеу, форенизация және доместикация.

Кез келген кино өндірісін құрайтын маңызды бір бөлігі, ол оның атауы. Қазіргі лингвистер кино атауларын фильм-оним ретінде қарастырады.

Ономастикалық терминологиялар қатарына жататын кино атауларына фильм-оним термині қолданылады. Алғаш рет бұл термин Е.В. Кныштың (1992) еңбегінде таныстырылған [1]. Осы тақырыпты қозғаған зерттеушілер қатарына, Ю.Н.Подымованың құрылымдық-семантикалық және функционалды-прагматикалық саласын лингвистикалық тұрғыдан қарастырған, А. В. Антропова, А.Б. Абағанның ғылыми жұмыстарда кездестіруге болады.

Бұл тақырыпты қозғаудың себебі, қазіргі таңда Қазақстанға көптеген шетел фильмдерінің ағылып келуі. Әрине, бірінші кезекте

шетел шет тіліндегі түпнұсқада берілген атаулар аударылуы тиіс, өйткені ең маңызды роль атқаратын фильм атауы оның жалпы фильм туралы мағлұмат береді.

Ең алғаш көрермендердің назарына ілінетін кино атаулары, яғни фильм-онимдер. Фильм-онимдерді аудару жайлы мәселе аудармашылардың әлі де қарастыратын адекватты, сауатты аудару, маркетинг тұрғысынан алып қарағанда, кез келген кино атауын аудару прокатта фильмнің жетістікке жетуіне байланысты. Осы орайда, киноиндустрия саласына өте көп қаражат бөлінеді. Жаңа фильмдер нарықта тез пайда болуына байланысты, кино атауы мен мазмұнына қатысты арасындағы байланысты анықтап, адекватты баламасына талдау жасауды қажет етеді.

Фильмонимдердің негізгі классификациясы тақырыптық құрылым мен мазмұнды мәселе, басты кейіпкер, уақыт немесе көрініс орын алатын жер, осылардың барлық түрлерінде күрделі семантикалық символдық, метафорикалық, мақал-мәтелдік, нақыл сөздер фильмонимы болуы мүмкін.

Ең алдымен, лингвистикалық, стилистикалық ерекшеліктеріне назар аударған жөн.

Лингвистикалық тұрғыдан ерекшелігін айқындауда құрылымдық және мағыналық, синтактикалық құрылым (тез қабылдау және атауларды еске сақтау мақсатында), прагматикалық әсер. Аудару барысында тілдік ерекшеліктерін қарастырсақ, негізгінен ағылшын тілдегі фильмонимдар жиі артикльдер, предлогтар, «to be» етістігі формасы түсіріліп тастау кездеседі. Ал сұрақ белгісі, қос нүкте және леп белгісі кеңінен қолданылады, сөзтіркестер, есімше немесе герундидімен беріледі, сонымен қоса ауызекі тіл және сленг сөздер жеткілікті фильмонимдер бар.

Фильмонимдердің стилистикалық ерекшелігі жарнама қызметіне атқарумен негізделген. Әрине, бір тілден екінші тілге сапалы фильмонидерден бұрын фильмнің өзін аударған жөн. Бұл әдіс әдетте атауды түсінуді жеңілдетеді. Аударылған тілде аударма қысқартып аударуда, аттраткивті фильмониге қол жеткізуде, фильмнің мазмұны бейнеленуі тиіс. Көп жағдайда прокаттағы киноленталар шетел өндірісі болғандықтан, атаудың мүлдем ауыстырылуы, әртүрлі тілдің

ерекшеліктерін көрсетеді. Кинонарықтағы жағдай аудармашыларды аударманы сапалы түрде орындауға итермелейді.

Кино атауының аудармасын, яғни фильмоним терминіне талдау жасауға тура келеді. Фильмоним жарнама қызметін атқаратындықтан, аудармашы аударма барысында экспрессивті және эмоционалды қызметін жүзеге асыру қажет. Кейде әлеуетті көрермен ағылшын тіл мен аударманы қарап, неге бұлай аударылған екен деген ой салады. Бұның бәрі лингвомәдени ақпаратқа да байланысты болуы мүмкін, яғни сол елдің мәдени тілдік ерекшелігін көрсетеді.

Осы орайда, фильмонимдермен жұмыс істегенде аудармада ең басты үш қиындықты туғызатын блокты атап айтуға болады: мәдениетаралық коммуникация саласы, техникалық талаптарға сай мәселелер, лингвистикалық мәселелер.

Көбінесе фильмонимдерді аударуда көбінесе аудармашылар үш әдіске сүйенеді.

- Тура аударма (ағылшын тілінен қазақ тіліне). Бұл әдіс аударылмайтын мәдени ерекшелігі бар компоненттер кездеспеген жағдайда, транслитерация және транскрипция қолданылады. Мысал ретінде соңғы 2011 жылдан бері қазақ тіліне шыққан дубляждалған фильмдер атауын беруге болады:

«Maleficent» - «Малефисента»,

«The spider man: Homecoming»-

«Өрмекші адам: Қайта оралу»,

«The Amazing Spider-Man 2» -

«Жаңа Өрмекші адам: Кернеген қуат»,

«Алиса айнаның арғы бетінде» -
«Alice Through the Looking Glass»,
«Guardians of the Galaxy 2» -
«Галактика Сақшылары 2»,
«Avengers: Age Of Ultron» - «Кек
Алушылар: Альтрон Дәуірі»,
«The Jungle Book» - «Джунгли
кітабы»,
«Men in black 3» - «Қара
киімділер 3»,
«The Lone Ranger» - «Жалғыз
рейнджерлер»,
«Cinderella» - Күлбике»,
«Spectre» - «007: Спектр»,
«Star Wars: The Force Awakens» -
«Жұлдызды соғыстар: Күштің
оянуы»,
«Rogue One: A Star Wars Story» -
«Күрескер бір. Жұлдызды Соғыстар
хикаясы»,
Ал мультипликациялық
фильмдерге келесі мысалдар
беріледі:
«Cars» - «Көліктер»,
«Moana» - «Моана»,
«Rapunzel» - «Рапунцель»,
«Zootropolis» - «Аңдар
Шаһары»,
«Brave» - «Батыл жүрек»,
«Monsters University» -
«Кұбыжықтар университеті»,
«The Dragon Spell» -
«Айдаһарлардың әміршісі»,
«Ralph Breaks the Internet» -
«Ральф интернетке қарсы».

- Атаудың өзгеруі аударма
зерттеулерінде бірнеше
факторлармен берілген, атап айтсақ,
олардың қатарына жататын
лексикалық, стилистикалық,
функционалды, прагматикалық
болып табылады. Бұл әдіс когнитивті
ақпарат ауысуы немесе лексикалық
элементтердің қосылуы, фильмдегі

кілт сөздер енуі атаудың сөзбе сөз
аударудың мағыналық және жанрлық
кемшілігін байқатпайды. Бұл
жоғарыда айтылған жарнама
қызметіндегі фильмнимдерге
қатысы бар. Мысалы: «Incredibles 2»
- «Суперотбасы 2». Бұл мысалда
толығымен прагматикалық бейімдеу
әдісі қолданылған.

- Фильм атауының ауысуы.
Аудармашының басты мақсаты -
семантикалық- құрылымдық теңдік
пен коммуникативті функционалды
құрылымын сақтап қалу.
Аударылатын тілдің елдің мәдени
ерекшеліктеріне негізделген., кейде
толық ауыстыруды қолдану еш
кедергі келтірмейді. Бұл жиі
қолданылатын әдістің бір түрі.
Мысалы: «Hotel Transylvania 3:
Summer Vacation» - « Монстрлар
демалысы 3: Теңізге саяхат».

Соңғы кездері көптеген
ғаламтор сайттарында қазақша
тәржімаланған кинолар талқыланып
жүр. Соның бірі «Фильмонимдер
туралы не білесіз?» деген блоггер
Эльеонора Әмір вебпарақшасында
фильм атауын бастапқы
мағынасынан ауытқымай дұрыс
аудару да өнерден кем емес, сонымен
қатар, жоғарыда айтылғандай
аударылған фильм атауларын талдау
барысында үш стратегияны
анықтайды. Біріншісі, ағылшын тілді
фильмдердің аударуға келмейтін
мәдени ерекшеліктері бар және
мазмұны мен формасы жағынын
қиындық тудырмайтын фильм
атауларын айта кеткен, көбінесе
транслитерация мен транскрипция
аударма тәсілдерін жатқызады.
Екінші стратегия, соңғы уақытта
аударма трансформациялар көркем

шығармаларда көрініс тапқан әлем бейнесінің ерекшеліктері мен когнитивті процестердің ерекшеліктері тұрғысынан зерттеліп жүргенін көрсетті. Мысалы, бірқатар фильм атауларының лексикалық элементтер қосу мен ауыстырудың көмегімен когнитивті ақпараттардың өрістеуіне байланысты аударылады. Аудармашылар қолданылатын үшінші стратегия – бұл бастапқы мәтіннің прагматикалық мағынасын жеткізу мүмкін болмағандықтан шығарма атауларын ауыстыру. Баламалыққа қол жеткізуде кейде тура аударма жайлы түпнұсқаны толық беруде мүлдем сөз болмайды, ол көп жағдайда аудармашының жеткіліксіз күзіреттілігін көрсету мүмкін. Толық ауыстыру «жеңіл» жанрларда (философиялық тақырыптарды қарастырмайтын), комедия, мультипликациялық фильмдерде қолданылады [2]. Киноның өзі жаңа бейне мен белгілер көрсете білсе, ал философия жағынан концептуалды теория қалыптастыру қажет [3].

Аударма жайлы сөз қозғағанда, киноаудармадағы басты көңіл бөлетін қазіргі аударманың стратегиялары ретінде сөзбе сөз, еркін аударма, форенизация және доместикация, түпнұсқа мен рецепиентке прескриптивті және дескриптивті әдістер қолданысқа ие [4].

Соңғы жылдары фильмді қазақшаға тәржімалаған «Болашақ» қауымдастығы көрерменге әлемнің үздік киностудияларының төл туындыларын ұсынуды бұдан былай да жалғастырмақ. Бұл алдағы уақытта да голливудтық фильмдер,

соның ішінде ағылшын тілінен қазақ тіліне жиі тәржімаланатын болса, тікелей аудармаға байланысты материал ретінде лингвистикалық болсын, аударма саласы болсын біраз зерттеулер мен талдау жасауды қажет етеді.

ӘДЕБИЕТ

[1] Кныш Е.В. Лингвистический анализ наименований кинофильмов в русском языке: Диссертация на соискание учёной степени кандидата филологических наук / Е.В. Кныш. – Одесса, 1992. – 191 с.

[2] Эльнора Әмір «Фильмонимдер туралы не білесіз?»
<http://old.el.kz/blogs/entry/Фильмонимдер-туралы-не-білесіз>

[3] Делез Ж. Кино. Издательство: М.: Ад Маргинем. 624

[4] Горшкова В. Е. Название фильма как единица перевода и составляющая образа-смысла // Вестн. Перм. политехн. ун-та. Проблемы языкознания и педагогики. 2014. № 10. С. 26–37.Е.

PECULIARITIES OF OF TRANSLATING FILMONYMS IN FILM TRANSLATION FROM ENGLISH INTO KAZAKH LANGUAGE

A.L. Ospanova

PhD student,

Kazakh Ablaihan University of Foreign Languages and International Relations

E-mail: anara-ospanova@mail.ru

A.S.Yermagambetova

Candidate of philology,

Kazakh Ablaihan University of Foreign Languages and International Relations

Abstract: This article discusses the peculiarities of translating filmonyms in film translation from English into Kazakh language. First, we describe about the term filmonym and its basic classification. Linguistic and stylistic peculiarities of translation of film names and widely used translation methods in translation were analyzed. As an example, the films are presented in recent years, namely since 2011, translated from English into Kazakh.

Keywords: filmonyms, movie titles, film industry, methods of translation, pragmatic adaptation, foreignization and domestication.

ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА ФИЛЬМОНИМОВ В КИНОПЕРЕВОДЕ С АНГЛИЙСКОГО НА КАЗАХСКИЙ ЯЗЫК

Оспанова А.Л.

докторант КазУМОиМЯ им. Абылай хана

Электронная почта: anara-ospanova@mail.ru

Ермагамбетова А.С.

кандидат филологических наук КазУМОиМЯ им. Абылай хана

Аннотация: В настоящей статье рассматриваются особенности перевода фильмонимов в кинопереводе с английского на казахский язык. В первую очередь, в статье описывается термин фильмоним и его основной классификации. Были проанализированы лингвистические, стилистические особенности перевода фильмонимов, переводческие способы, широко используемые в переводе. В качестве примера представлены фильмы, в последние годы, а именно с 2011 года, переведенные с английского языка на казахский язык.

Ключевые слова: фильмонимы, названия кино, киноиндустрия, методы перевода, прагматическая адаптация, форенизация и доместикация.

АБЫЛАЙ ХАН АТЫНДАҒЫ
ҚАЗАҚ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАР ЖӘНЕ ӘЛЕМ ТІЛДЕРІ
УНИВЕРСИТЕТІ
ҚАЗАҚСТАН АУДАРМАШЫЛАРЫ ҚОРЫ

**ОРТАЛЫҚ-АЗИЯ
АУДАРМА ІСІ ЖУРНАЛЫ**

**ЦЕНТРАЛЬНО-АЗИАТСКИЙ ЖУРНАЛ
ПЕРЕВОДОВЕДЕНИЯ**

**CENTRAL ASIAN JOURNAL OF
TRANSLATION STUDIES**

4(1) 2018

**ҚЫРКҮЙЕК-ЖЕЛТОҚСАН 2018 Ж.
СЕНТЯБРЬ - ДЕКАБРЬ 2018 Г.
SEPTEMBER - DECEMBER 2018**

Журнал 2018 жылдың қантар айынан шыға бастаған
Издается с января 2018 года
Published since January 2018

Жылына 4 рет шығады
Выходит 4 раза в год
Published quarterly

